

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ
ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІ

**ЗЕРТТЕУ УНИВЕРСИТЕТТЕРІ: ӨЗГЕ ТІЛДІ
АУДИТОРИЯДА ОҚЫТУДЫҢ
ИННОВАЦИЯСЫ**

**ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЕ УНИВЕРСИТЕТЫ:
ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ В
ИНОЯЗЫЧНОЙ АУДИТОРИИ**

АЛМАТЫ
«Қазақ университеті»
2011

Марат Әмірханов
Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың аға оқытушысы

Шетелдік қазақ диаспора өкілдеріне Қазақстан тарихы пәнін оқытудың кейбір мәселелері

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті шетел азаматтарына арналған дайындық факультетінің тыңдаушыларына Қазақстан тарихы пәнінен дәріс берудің өз ерекшеліктері бар. Себебі олар кешегі мектеп бітіріп келген оқушылар емес, тіпті кейбіреулері жұмыс істеп келіп оқуға түсемін деген ынта-жігері бар талапкерлер. Олардың талпыныс-ынтасы, жауапкершілігі бар.

Жас ұрпақтың дарыны мен талантын ашу, шығармашылық ой қабілетін жетілдіру, олардың өзіне деген сенімін нығайту, бір сөзбен айтқанда, өмірде өз жолын өзі таңдауына түрткі болу - ұстаздар қауымының бүгінгі таңдағы абыройлы борышы.

Қазіргі таңда факультетте тек қана әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде білім алғысы келетін тыңдаушылар ғана емес, қызмет бабымен немесе басқа да себептермен қазақ және орыс тілдерін үйреніп, Қазақстанның тарихымен, мәдениетімен алыс-жақын шетелдерден келген шетел азаматтары да білім алуда. Атап айтар болсақ, Түркия, Франция, Германия, Швеция, Иран, Сауд Арабия, ҚХР, МХР, Өзбекстан,, Түркіменстан, Тәжікстан, Ресей, Қырғызстан, Латвия, Ауғанстан Ислам Республикасы және тағы басқа мемлекеттер.

Дайындық факультеті жыл сайын жүзден аса шетелдік қазақ диаспора өкілдері мен тыңдаушы оралман жастарына негізгі пәндер бойынша ана тілінде жалпы орта мектеп базасында білім бере отырып, оларды жоғары оқу орнына түсу үшін тапсырылатын тестке (ҰБТ) дайындайды. Шетелдік қазақ диаспора өкілдері және тыңдаушы оралман жастары дайындық факультетінде таңдаған мамандығы бойынша негізгі пәндерден жыл бойы тестке әзірленеді. Осы негізгі пәндердің ішінде қазақ тілі және Қазақстан тарихы пәнінің атқарар қызметі өте маңызды. Әрине басқа пәндердің де алар орны ерекше. Дегенмен тыңдаушыларға тілді оқытуда кездесетін өзекті мәселелер де аз емес. Шетелдік қазақ диаспора өкілдері мен оралман жастарымыздың көбі кирилицамен оқи да жаза алмайды. Сонымен қатар бізге келген тыңдаушы жастар қазақ халқының тарихымен, жағрафиясымен, мәдениетімен, әдебиетімен де аса таныс емес. Осыған байланысты шетел азаматтарына арналған дайындық факультеті, ЖОО-ға дейінгі дайындық кафедрасының оқытушылары шетелдік қазақ диаспора өкілдері мен оралман тыңдаушылары дәрісханаларында арнаулы пәндерімен қатар оларға қазақ елі, қазақтың мәдениеті мен әдебиетін, салт-дәстүрін, жері мен табиғатын кеңірек таныстыру мақсатында көптеген жоспарлар, бағдарламалар жасады.

Қазақстан тарихын оқытуға арналған бағдарламалар жөнінде айтар болсақ, ол шетелдік қазақ диаспора өкілдері мен оралман жастардың халқымыздың өткен тарихын оқып үйренуге негізделіп құрастырылды.

Қазақстан тарихы пәнін оқыту барысында арнайы сауал-жауап, сұхбаттасу, әңгімелесу, тест тапсырмалар секілді жұмыстар жүргізіледі.

Сонымен қатар сабақтың жүргізу әдістерінің біріне бақылау жұмысын да енгізуге болады. Бақылау әдісі мынадай бөлімдерден тұрады: ауызша бақылау, (сұрақтарға жауап, әңгіме-кеңес), жазбаша бақылау, (конспект, бақылау жұмысы т.б.).

Шетелден келген азаматтарға Қазақстан тарихы пәнін оқытуда көптеген қиындықтардың туындайтыны белгілі. Олардың алғашқы кезде қазақ тілінің емлесін білмеуі және осы таңбамен жаза білмеуі, сөйлей алмауы, бұған қоса, тарихи терминдердің аталуындағы кейбір айырмашылықтардың да, орта мектеп бағдарламасының өзгешелігі сияқты мәселелердің де пәнді оқыту барысында айтарлықтай кедергі келтіріп, қосымша уақыт пен арнайы тәжірибелілікті қажет ететіне анық.

Шетел азаматтарына білім беру мен қатар жеке басына тән ерекшеліктерді оқу-тәрбие үдерісінде ескеріп, олардың психологиясын есепке алу дұрыс болады. Оқу үдерісі басталған сәттен бастап оқушы алдына оқу іс-әрекеттерінің шарттарын қойып, пәнді қалай меңгеруді де үйретіп, оқу ісіне тез араласып кетуіне көмек көрсету қажет. Білім беруде сатылық әдісті қолданып, жүйелілікті сақтаған амңызды. Оқыту жүйесінде алдымен әңгімелеу, естігендерін түйіндеп тез жазу қабілетін арттыру және сөйлеу мәдениетін белгілі бір талап деңгейіне сәйкестендіру, біздің қоғамдық мінез-құлыққа дағдылануына көмек көрсету сияқты мәселелерді ескеру қажет.

Әрбір тыңдаушының интеллектуалдық мүмкіндігін, білімді меңгеру деңгейі мен өзіндік ерекшелігін айқындап, олардың кейбіреулерімен жеке жұмыс жүргізудің маңыздылығы зор.

Тыңдаушылар біздің әріптермен тез және сауатты жазуды үйрену үшін алғашқы айларда бақылау жұмысын жазбаша алған жөн, ал содан соң (2-ші жарты жылдықтан бастап) әр сабақта міндетті түрде 10-15 минут уақытты тест сұрақтарын талқылауға арнау қажет, сонда тыңдаушылар тестпен жұмыс істеуге дағдыланады.

Тақырыптың негізгі мазмұнымен бағытын, тыңдаушылар меңгеруге тиісті түсініктерді, сабақта талданатын жаңа теминдерді тиімді түсіндіру әдістерін негізге ала отырып, әрбір жеке сабақтың жоспарын терең ойластырып құрастыру керек. Сондай-ақ, тыңдаушыларды осы пәнге қызықтыратын, ынтасын арттыратын қосымша қызықты материалдар дайындау маңызды. Тыңдаушылардың барлығы сабаққа белсенді болуы үшін жалпылама сұрақтар мен жеңіл тапсырмаларды алдын ала дайындаған жөн. Әр сабақта олардың үлгерімін тексеру және бағалау үшін кететін уақытты үнемдеу мақсатында арнайы карточкалар дайындауға болады.

Сабаққа берілген сағатты үнемді пайдалану үшін, төмендегідей сабақтың құрылымын жоспарлау тиімді.

Сабақтың жоспары:

№	Сабақтың кезеңдері	Бөлінген уақыт (мин.)
1	Ұйымдастыру	3
2	Үй тапсырмасын сұрау (тест, карточкалар)	12
3	Тақырыпқа байланысты білім деңгейін анықтау	5
4	Тақырыпты түсіндіру	30
5	Оқушылардың өзіндік жұмысы (қажетті анықтамаларды жазу, кесте сызу т.б.)	15
6	Оқушылардың оқытушымен бірге жұмысы (түсінбегенді талқылау, қосымша материал, жаңа тақырып бойынша тапсырмалар, әдебиеттер, реферат тақырыптарын талқылау)	15
7	Сабақты қорытындылау	5

Дайындық факультетінде шетелдік қазақ диаспора өкілдері мен оралман-тыңдаушыларға Қазақстан тарихын оқытудағы негізгі мақсат оларды Қазақстанның жоғары оқу орындарына түсуге дайындау.

Тарих пәні-жоғары оқу орындарының барлық факультеттеріндегі гуманитарлық пәндердің ең жетекшісі екені мәлім. Дайындық факультетіндегі шетелдік қазақ диаспора өкілдері мен оралман тыңдаушыларға Қазақстан тарихын оқытудың тағы бір қажеттігі оны оқып-үйрену кезінде үйренушілер жаңа әлеуметтік-мәдени ортаға тезірек бейімделеді және кейін жоғары оқу орындарында оқылатын негізгі базалық білімді игереді.

Тыңдаушылардың көпшілігі Қазақстан тарихымен ат үсті ғана таныс, сондықтан біздің міндетіміз - оларға Отандық тарихтың іргелі оқиғаларын, тарихи заңдылықтарын, олардың арасындағы себеп-салдарын ұғындыру, олардың тарихи ой-пікірін қалыптастыр, жалпы Отан тарихына деген ынта-ықыласын тудыру. Осылайша, кез келген тақырыпты нақтылап түсіндіргенде ғана ұстаздардың ұлағатты еңбегі қашан да болса өзінің мол жемісін берері анық.

Сондықтан да біздің алдымызда тұрған ең басты мәселе-тыңдаушылардың қызығушылығын, ынтасын, зейінін арттыру, білімдерін пайдаға асырып, өздігінен әрекет жасай алатын, оларды түрлі өмірлік жағдайда қолдана білетін дәрежеге жеткізу. Қызықты сабақтар ұстаздың ашқан жаңалығы, өзіндік қолтаңбасы, әдістемелік ізденісі, қолданған әдіс-тәсілдері арқылы ерекшеленіп, шәкірт жүрегінен орын алады.